

Täysistunto

Keskiviikko 22.4.2026 klo 14.00—22.01

6. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepoliitiikan lainsäädännöstä

Valtioneuvoston selonteko VNS 5/2025 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 3/2026 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt päätetään hallintovaliokunnan mietinnön HaVM 3/2026 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Hallintovaliokunnan puheenjohtaja Mauri Peltokankaan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Elinkeinministeri Sakari Puistolle varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin puheenvuoro. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Palautekeskusteluun varataan ensi vaiheessa enintään yksi tunti. — Sieltä aloittaa Peltokangas. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.07 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsitellyssä on hallintovaliokunnan mietintö valtioneuvoston selonteosta VNS 5/2025 vp aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepoliitiikan lainsäädännöstä. Selonteossa arvioidaan alueiden kehittämisen järjestelmän toimivuutta ja rahoituksen vaikuttavuutta tulevien lainsäädäntöuudistusten pohjaksi. EU:n alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanoa ohjaavan lainsäädännön toimivuudesta tarvitaan tietoa myös vuonna 2028 alkavan uuden ohjelmakauden lainsäädännön valmistelun tueksi.

Aluekehittämisen tavoitteena on nykyisen alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanosta annetun lain mukaan edistää alueiden kestävä kehitystä, kasvua ja kilpailukykyä, asukkaiden hyvinvointia ja elinympäristön laatua. Hallintovaliokunta katsoo, että tavoitteet ovat edelleen ajankohtaisia ja ne tukevat aluekehittämistä monipuolisesti mutta niitä on tarpeen päivittää ottaen huomioon toimintaympäristön muutosten myötä nousseet teemat, kuten kokonaisturvallisuus, varautuminen ja huoltovarmuus. Tavoitteissa tunnistetaan alueiden välisten ja sisäisten kehityserojen vähentäminen, mutta alueellinen eriytyminen väestön määrän ja ikärakenteen, työpaikkojen sekä koulutus- ja tulotason osalta on edelleen lisääntynyt. Eriytymistä tapahtuu niin alueilla ja niiden välillä kuin myös kaupunkiseutujen ja yksittäisten kuntien sisällä. Valiokunta toteaa mietinnössään, että negatiivisen eriytymiskehityksen hallinta vaatii vahvaa ajantasaista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

alueellista tilannekuvaa sekä entistä vahvempaa yhteistyötä eri toimijoiden kesken alueilla ja hallinnon kaikilla tasoilla.

Hallintovaliokunta toteaa, että monet aluekehitykseen vaikuttavat muutostrendit, kuten väestörakenteen muutos ja kaupungistuminen, edellyttävät nykyistä pidempää aikajännettä sekä johdonmukaisia toimia. Lisäksi Euroopan unionin ohjelmakausien ja kansallisen aluekehittämisen valmisteluaiakataulut eivät kohtaa, mikä hankaloittaa suunnitteluprosesseja ja lisää hallinnollista taakkaa. Kansallisen aluekehityksen integroiminen EU:n alue- ja rakennepolitiikkaan on tärkeää. Kansallisesti tehty ratkaisu yhteensovittaa kansallisen sekä EU:n alue- ja rakennepolitiikan suunnittelu ja toimeenpano samaan lakikokonaisuuteen on valiokunnan mielestä tarkoituksenmukainen.

Selonteon mukaan haasteita ei niinkään löydetä tavoitteistosta kuin toimeenpanon työkaluista. Laaja-alaisten tavoitteiden koetaan tarvitsevan joustavia toimeenpanon instrumentteja. Hallintovaliokunta painottaa lisäksi aluekehittämisen seurannan tärkeyttä ja aiempaa kattavampia vaikuttavuusmittareita. Tämä on jatkossa entistäkin tärkeämpää, sillä tulevalla EU-ohjelmakaudella toiminnan vaikuttavuus ja tuloksellisuus korostuvat entisestään ja kilpailu rahoituksesta kovenee.

Arvoisa rouva puhemies! Hallintovaliokunta korostaa mietinnössään kilpailukyvyyn, työllisyyden, osaamisen kehittämisen ja elinvoiman edistämisen tärkeyttä koko Suomen kannalta ja katsoo, että pitkäjänteistä aluekehittämistyötä tulee pystyä jatkamaan myös tulevalla kaudella. Suomessa EU:n alue- ja rakennepolitiikan välineet ovat olleet keskeisiä pohjoisen ja itäisen Suomen harvaan asuttujen alueiden kannalta, mutta ne ovat olleet tukemassa kasvua muillakin jatkuvien rakenteellisten haasteiden alueilla sekä kasvavilla kaupunkiseuduilla. Kaupungit ja kunnat voivat olla aktiivisia toimijoita myös EU:sta suoraan rahoitettavissa ohjelmissa, kuten EU:n uusi kilpailukykyrahasto ja Horisontti Eurooppa.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan vastuu alueiden kehittämisestä on valtiolla ja kunnilla. Hallintovaliokunta pitää tätä lähtökohtaa jatkossakin perusteltuna, sillä mikään taho ei voi vastata aluekehityksestä yksinään. Toimiva vastuunjako valtion ja kuntien kesken on olennaista myös tulevaisuudessa. Maakuntien liitot ovat lakisääteisiä kuntayhtymiä ja toimivat kuntia edustavina aluekehittämisen viranomaisina maakunnissa. Maakuntien liitot vastaavat aluekehittämisen suunnittelusta ja toteutuksesta alueellaan sekä koordinoivat eri toimijoiden välistä yhteistyötä.

Mietinnössä kiinnitetään huomiota siihen, kuinka alueiden kehittämiseen vaikuttavien toimijoiden kenttä on moninaistunut. Hyvinvointialueet ja työllisyysalueet ovat aloittaneet toimintansa. Vuoden 2026 alussa ovat aloittaneet uudet elinvoimakeskukset sekä Lupa- ja valvontavirasto. Aluekehittämiseen osallistuu julkisen sektorin lisäksi joukko muita sidosryhmiä, kuten yrityksiä, korkeakouluja, oppilaitoksia, tutkimuslaitoksia, järjestökenttää sekä muita toimijoita. Tässä ympäristössä maakuntien liittojen koordinoiva rooli ja niiden aluetuntemuksen lisäarvo korostuvat. Maakuntien liitot ovat yhteistyön kokoajia, joita johtavat demokraattisesti valitut päättäjät. Hallintovaliokunta katsoo, että maakuntien liittojen roolia tulee tukea ja vahvistaa.

Hallintovaliokunta yhtyy selonteon johtopäätökseen, että kuntien rooli paikallisesta elinvoimasta ja palveluiden järjestämisestä vastaavina viranomaisina on keskeinen alueiden elinvoimaisuutta kehitettäessä erityisesti paikallisten tarpeiden ja vahvuuksien tunnistamisessa ja hyödyntämisessä. Uusien työllisyysalueiden myötä kuntien rooli työllisyyden edistämässä ja hyvinvointialueuudistuksen myötä varhaiskasvatuksen, esi- ja perusope-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

tuksen sekä kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalvelujen tehtävissä on entisestään vahvistunut, mikä osaltaan korostaa kuntien merkitystä aluekehittämistyössä. Aluekehityslainsäädäntöä uudistettaessa on tarpeen täsmentää maakuntien liittojen ja työllisyysalueiden yhteistyötä ja sen kytkentöjä aluekehittämisen prosesseihin. Vastaava täsmentämisen tarve koskee myös hyvinvointialueita.

Myös maakuntien liittojen ja elinvoimakeskusten roolien tulee olla selkeät ja välttää päällekkäisyyksiä. Lisäksi ministeriöiden välinen sujuva yhteistyö ja koordinaatio ovat keskeisiä, koska aluekehittämiseen vaikuttavat monien eri hallinnonalojen toimet ja päätökset. Vaikuttavuuden kannalta olennaista on myös koordinaatio valtion ja alueiden välillä. Hallintovaliokunta katsoo, että uuden EU-ohjelmakauden ohjelmavalmistelua koordinoiva taho tulisi nimetä mahdollisimman pian, jotta yhteistyö ja vuoropuhelu valtion ja alueiden kesken kansallisen ja alueellisten kumppanuussuunnitelmien laatimiseksi mahdollistuu. Kumppanuussuunnitelma edellyttää NRP-ministeriöiden vastuiden määrittämistä ja mahdollisesti myös uusien yhteistoimintamuotojen luomista.

Arvoisa rouva puhemies! Hallintovaliokunta katsoo, että käynnissä olevassa globaalien talouden murroksessa tarvitaan nykyistä vahvempia alueita, joilla on kyky houkutella kotimaisten investointien lisäksi entistä enemmän kansainvälistä pääomaa, joka luo uutta taloudellista toimintaa ja kasvua Suomen alueille. Samaan aikaan jo olemassa olevien investointien loppuun saattaminen on tärkeää. Investointeihin sisältyy valtava potentiaali, ja sen hyödyntäminen on yksi keskeisimmistä aluekehitystekijöistä.

Hallintovaliokunta katsoo, että ylimatekunnallisuuden lisääminen ja suurempien alueiden hyödyntäminen voisi olla yksi varteenotettava tapa lisätä aluekehittämisen vaikuttavuutta. Valiokunnan mielestä myös esimerkiksi alueiden erikoistumisen mahdollisuuksia tulisi hyödyntää vielä nykyistä enemmän.

Hallintovaliokunta on eri yhteyksissä tukenut erityisesti kokonaisturvallisuuden ja kilpailukyvyn vahvistamista. Turvallisuuspoliittinen tilanne ja Venäjä-pakotteet vaikuttavat Suomen alueilla eri tavoin riippuen esimerkiksi siitä, millainen elinkeinorakenne alueella on. Sulkeutuneen itärajan seurannaisvaikutukset aluekehittämisen lähtökohtiin ja aluetalouteen tuntuvat erityisesti itäisen ulkorajan maakunnissa, mutta merkittäviä vaikutuksia on syntynyt myös muilla Suomen alueilla. Valiokunta toteaa mietinnössään, että huomiota tulee kiinnittää niin elinkeinojen, osaavan työvoiman, energiantuotannon, investointien kuin kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuudenkin vahvistamiseen, mikä luo pohjaa kriisinkestävälle, elinvoimaisille ja muutoskykyisille alueille, kaupungeille ja kunnille myös. Turvallisuuspoliittisten intressien ja aluekehittämisen yhteensovittaminen voi olla myös mahdollisuus.

Arvoisa rouva puhemies! Hallintovaliokunta korostaa mietinnössään myös kaupunkien ja kasvavien kaupunkiseutujen merkitystä kilpailukyvyn ja elinvoiman vahvistamisessa. Kaupungit ovat keskeisiä investointiympäristöjä ja laajojen innovaatioekosysteemien alustoja, ja niiden kilpailukyky palvelee koko Suomen kasvua. Kaupunkien kasvava rooli on olennaista huomioida aluekehittämisessä niin uudistusten valmistelussa kuin toimeenpanossakin. [Tuomas Kettunen: Se on huomattu!] Tulevalla ohjelmakaudella myös kestävä kaupunkikehittämisen ja maaseudun ja alueiden kehittämistoimien synergiaetuja tulisi hyödyntää nykyistä enemmän.

Hallintovaliokunta tähdentää mietinnössään kumppanuusperiaatteen noudattamista ohjelmatyössä. Valiokunta painottaa erityisesti maakuntien, kuntien ja kaupunkien tiivistä osallistumista Suomen tulevan kumppanuussuunnitelman valmisteluun ja toimeenpanoon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

Ne ovat jo pitkään olleet aktiivisesti mukana valmistelemassa ja toteuttamassa kehittämistoimia, ja niillä on asiantuntijuutta, kokemusta sekä alueellisten ja paikallisten olosuhteiden tuntemusta.

Alueellisena kumppanuuselimenä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman osalta toimii maakunnan yhteistyöryhmä. Tässä yhteydessä voidaan todeta, että erityisesti aluetason toimijat ovat selonteon mukaan olleet tyytyväisiä yhteistyöryhmien toimintaan. Valiokunta katsoo, että hyviksi koettuja käytäntöjä esimerkiksi ylimaakunnallisessa yhteistyössä kannattaa jakaa toiminnan edelleen kehittämiseksi.

Mietinnössä katsotaan, että hallinnon keventämiseen, prosessien yksinkertaistamiseen ja toiminnan tehostamiseen tulee kiinnittää huomiota Suomen aluekehittämisjärjestelmää uudistettaessa. Esimerkiksi tukimuotojen päällekkäisyys, kustannusmallien monimutkaisuus, hallinnollinen työmäärä, rahoittajaviranomaisten erilaiset käytännöt ja raskaat tietojärjestelmät on koettu pullonkauloiksi. Valiokunta toteaa, että muutoksia tehtäessä tulee huolehtia siitä, ettei hallinnon taakkaa siirretä hanketoimijoille, vaan sujuvoitetaan toimintaa kaikkien toimijoiden näkökulmasta. Myös tiedonkulkua tulee tehostaa. Kentän asiantuntemusta on syytä kuulla käytännön kokemusten ja asiakaslähtöisyyden huomioimiseksi. Selonteossa huomio kiinnittyy pääosin ohjelman viranomaishallintoon, tukimuotoihin ja toimeenpanoon alueilla, mutta myös hallintoviranomaisen toimia on hyvä arvioida yksityiskohtaisesti.

Hallintovaliokunta korostaa tietojärjestelmien luotettavuuden ja toimivuuden tärkeyttä. Ongelmat tietojärjestelmissä ovat selvityksen mukaan aiheuttaneet merkittäviä viiveitä ohjelman toimeenpanon käynnistymiselle ja hankaluuksia ohjelman toimeenpanon eri vaiheissa. Valiokunta toteaa, että tietojärjestelmien kehittämisprosessiin on syytä ottaa mukaan tahoja, jotka ovat tiiviisti mukana ohjelmien toimeenpanossa ja käytännön työssä. Valiokunta korostaa myös ohjelman sisältövalmistelun sekä lainsäädäntö-, hallinto- ja tietojärjestelmävalmistelun entistä tiiviimpää kytkemistä toisiinsa. [Puhemies koputtaa]

Hallintovaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy kannanoton selonteon johdosta. Valiokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto 1) huolehtii kumppanuuden toteuttamisesta kansallisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan uudistusten valmistelussa ja toimeenpanossa, 2) edistää ylimaakunnallista yhteistyötä aluekehittämistyössä ja 3) ryhtyy aluekehittämisen kokonaisuutta uudistettaessa toimiin hallinnon tehostamiseksi ja toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden lisäämiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Mietintöön sisältyy yksi vastalause, ja pahoittelen puheeni pituutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No, hyvä puhe. — Seuraavaksi ministeri Puisto. Riittääkö viisi minuuttia? Olkaa hyvä.

17.20 Elinkeinoministeri Sakari Puisto: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Aluekehittämisen lainsäädäntöä on tarpeen uudistaa nyt. Toimintaympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti, ja muutokset koskettavat kaikkia alueita eri tavoin — mutta kaikkia. Aluekehittämisen on vastattava paremmin alueiden haasteisiin ja kyettävä tukemaan niiden kasvumahdollisuuksia. Myös EU:n tuleva rahoituskausi tekee uudistuksesta ajankohtaisen.

Investointeja ja kasvua on edistettävä laajasti alueiden erilaiset lähtökohdat tunnistaen. Kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman valmistelu edellyttää toimivaa yhteis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

työtä alueiden ja valtion välillä. Geopoliittinen tilanne on muuttunut nopeasti. Alueiden kyky houkutellessa yritystoimintaa ja kumppanuuksia riippuu myös yhä selvemmin vakaudesta ja ennakoitavuudesta. Tämä näkyy suoraan aluekehittämisen tavoitteissa ja painotuksissa. Väestökehitys muokkaa Suomea eri alueilla eri tavoin. Monilla alueilla väestö vähenee ja ikääntyy, mikä vaikuttaa palveluihin ja työvoimaan. Toisaalla kasvu lisää painetta asumiseen ja infrastruktuuriin. Näihin tilanteisiin ei ole yhtä ratkaisua. Aluekehittämisen on perustuttava alueiden omiin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin.

Aluekehittämisen kasvu- ja elinkeinotoimet kytkeytyvät yhä selvemmin myös kokonaisturvallisuuteen, kriisinkestävyYTEEN ja huoltovarmuuteen. Luottamus ja osallisuus ovat edellytyksiä sille, että aluekehittäminen on vaikuttavaa. EU:n alue- ja rakennepoliittikka ja alueiden asema ja kokemus osallisuudesta on tärkeää. Talouden tilanne on tiukka. Kaikkea ei voi tehdä kaikkialla. Rakenteita on yksinkertaistettava, päällekkäisyyksiä purettava ja tehtäviä koottava. Yhteistyötä alueiden välillä on lisättävä. Resurssitehokkuus ei ole tavoite sinänsä vaan keino parantaa vaikuttavuutta. Aluekehittämisen on myös kyettävä ylittämään hallinnollisia rajoja. Tämä on nostettu esiin myös hallintovaliokunnan mietinnössä. Yhteistyö ei saa pysähtyä rakenteisiin. Strategista aikajännettä on myös pidennettävä yli hallituskausien.

Samalla on todettava, että Suomen aluekehittämisen perusta on vahva. Pitkäjänteinen yhteistyö valtion, alueiden, kuntien, yritysten, korkeakoulujen ja järjestöjen välillä toimii. Uudistamisen tavoite ei ole purkaa tätä vaan vahvistaa ja ajanmukaistaa sitä. Hallintovaliokunta on korostanut kumppanuuden merkitystä kansallisten ja EU-tason uudistusten valmistelussa ja toimeenpanossa. Ilman alueiden sitoutumista uudistukset eivät toimi käytännössä. Selonteko kokoaa tilannekuvan ja osoittaa, missä uudistustarpeet ovat. Se ei vielä lukitse ratkaisuja. Käytännön linjaukset valmistellaan laajapohjaisessa työryhmässä työ- ja elinkeinoministeriön johdolla yhteistyössä.

Aluekehityksen vaikuttavuutta on lisättävä, ja aluekehittämistä on johdettava tulosten kautta. Kysymys on siitä, millaisella mallilla Suomi pystyy kasvamaan ja uudistumaan eri puolilla maata seuraavien vuosien ja vuosikymmenen ajan. Hallintovaliokunnan mietintö antaa tähän hyviä eväitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tähän jonkin aikaa debattia, eli kaikki ne henkilöt, jotka haluavat käyttää debattipuheenvuoron, nousevat nyt seisomaan ja painavat V-painiketta. Siellä muutama sitä toivoikin. — Siellä ensimmäisenä edustaja Räsänen, Hanna.

17.24 **Hanna Räsänen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustan mielestä aluekehittämisen ydin on luottamuksessa ja yhteistyössä. Meidän mielestämme valtion rooli aluekehittämisessä on tärkeä, mutta valtion rooli on nimenomaan olla myös mahdollistaja.

En voi välttää olla nytten käyttämättä tilaisuutta hyväkseni. Palasin juuri tänä aamuna Puolasta vierailulta, ja tapasimme siellä suurlähettilään, joka kertoi, että erityislähettiläs Harry Broman oli vieraillut siellä Puolassa tutustumassa näihin erityistalousalueisiin ja suurin odotuksin lähti sitten tänne Suomeen. Lähetänkin tässä terveiset sinne budjettiriiheen, että se toivottavasti se erityistalousalue sieltä tulee, koska Puolassa se on toden totta toiminut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

Aluekehittämisen on oltava myös aluelähtöistä, ja alueiltahan on tullut nimenomaan vahvaa viestiä siitä, että oikeilla työkaluilla Suomi saadaan nousuun nimenomaan vahvojen alueiden kautta ja alueet ovat myös tämän erityistalousalueen takana. Toivonkin, että ministeri voisi kertoa meille jo etukäteen hyviä uutisia riihestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

17.26 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä ollaan todellakin tärkeiden kysymysten äärellä, ennen kaikkea sen äärellä, kuinka me saamme turvattua sen lisäarvon, jota Suomen eri alueet koko kansantaloudelle ja sen kautta koko yhteiskunnalle tuottavat. Kuinka me saamme sen turvattua jatkossa, ja kuinka me saamme eri alueet mukaan rakentamaan talouskasvua. Eli tässä on todella tärkeät kysymykset keskustelussa.

Joskushan oli tapana puhua tästä niin sanotusta alueellistamisesta, ja sellaista politiikkaakin paljon tehtiin. No, nyt kuluneella vaalikaudella on Lupa- ja valvontavirasto alueellistettu Tampereelle, mutta olennaisempaa kuin puhua tästä alueellistamisesta on torjua de-alueellistaminen eli se, mitä nykyisen hallituskauden aikana valitettavasti tehdään: poliisi-aseimia suljetaan, lukuisia valtionhallinnon toimipaikkoja ympäri maata lakkautetaan. Niillä on oma vaikutuksensa siihen elinvoimaan, siihen työpaikkaomavaraisuuteen, mitä eri alueilla on, ja ihmisten sujuvaan arkeen ja näihin asioihin. Eli yksityissektorin kasvun ohella on muistettava myös tämä julkinen puoli.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — V-painike on nyt laitettu kiinni, mutta nämä henkilöt, jotka täällä ovat, seitsemän kappaletta, saavat puheenvuoron. Sen jälkeen ministerin lyhyt vastausvuoro, ja sitten mennään puhujalistalle. — Edustaja Eskelinen.

17.27 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että alueiden kehittämisen järjestelmän toimivuutta ja rahoituksen vaikuttavuutta arvioidaan lainsäädännön kautta ennen tulevaa rakennerahastokautta. Lisäksi, niin kuin ministeri totesi, aika paljon myös toimintaympäristön osalta on tapahtunut muutoksia. Itse tietysti, kun Itä-Suomesta tulen, sanon siitä, kun erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa EU-rahoituksella on ollut suuri merkitys ja iso osa siitä potista, mitä rahoitusta tulee, tulee sitten liittymissopimuksen mukaisesti harva-aluekriteereiden osalta. On tärkeää nytten, kun kansallista ohjelmaa on käsittääkseni valtioneuvoston kanslia parhaillaan valmistelemassa, huomioida sitten myös nämä periaatteet ja erityisesti se, kun tälläkin hallituskaudella aluekehityserot ovat edelleen vaan kasvaneet — siihen tietysti liittyy osittain tämä turvallisuustilanne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Riipi.

17.28 Mika Riipi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin vuonna 95, kun Suomi liittyi EU:hun, me rakennettiin aika innovatiivinen, voi sanoa, edistyksellinen aluekehitysjärjestelmä. Annettiin aluekehitysvastuu sinne alueille, kunnille ja maakuntien liitoille, rakennettiin Leader-toimintamalli, otettiin ne toimijat alueilta mukaan, ja voin sanoa, että se on ollut menestyksenkäs. Mutta jokainen ohjelmakausi ohjelmakauden perään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

me olemme joutuneet puolustamaan vahvasti tätä mallia niiltä keskushallinnon pyrkimyksiltä, ministeriöiden pyrkimyksiltä ottaa sitä valtaa itselleen. Nyt kun me ollaan tässä tilanteessa tulevalle ohjelmakaudelle, jossa ehkä voi sanoa, että tämä malli muuttuu radikaalimmin kuin pitkään aikaan ellei koskaan, niin minä näen nyt todella paljon uhkakuvia sille, että tämä aluelähtöinen malli on murenemassa. Tässä on tärkeitä askeleita seuraavaksi: suomalaisen hallintomallin luominen, kumppanuussopimuksen rakentaminen. Minä toivoisin, että ministeri kertoisi, miten nyt tässä prosessissa me varmistamme, että me emme murra emmekä hukkaa tätä hyvää mallia, joka meillä on ollut toiminnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.29 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Selonteko korostaa pidemmän aikavälin suunnittelun tarvetta ja aluekehittämisen kytkemistä tiiviimin EU-ohjelmiin. Tämä on erityisen tärkeää pohjoisessa, jossa elinvoima rakentuu luotamuksesta hallinnon säilyvyyteen sekä työn ja yrittämisen kannustimista. Huippuluokan investoinnit tai pienet yksinyrittäjät eivät kaipaa kasvavaa ja päällekkäistä hallintohump-paa, johon kuluisi vain kasvava määrä rahaa. Suomessa meidän on saatava resurssimme käyttöön tehokkaasti ja yhdenvertaisesti koko maassa. Tarvitsemme joustavaa mutta johdonmukaista lainsäädäntöä, joka vahvistaa pohjoisen elinkeinoelämää ja mahdollistaa kestävän kasvun yli hallituskausien. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

17.30 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, rouva puhemies! Kiitoksia ministeri Puistolle. Täytyy kyllä sanoa, että te olette yksi tämän hallituksen parhaimmista ministereistä, ja tämä on tämmöinen vaatimaton kainuulaisen kansanedustajan kehu. Kiitän hyvistä puheenvuorosta. Te totesitte näin, että tämä geopolittinen tilanne haastaa vakautta ja ennakoitavuutta tuolla alueilla ja varsinkin tuolla itäisessä Suomessa.

Täytyy kyllä muistaa, että tämä ei ole teidän hallinnonallanne alla olevaa toimintaa, mutta esimerkiksi Itä-Suomesta Maahanmuuttoviraston toimipiste pistetään Kuhmosta kiinni: 40 htv:tä lähtee, sama homma tapahtuu myös Kuopiossa. Eli kyllä pitää myös valtiovallalla olla oma vastuunsa tässä aluekehittämisessä. Jos Kuhmossa on paikallinen sahalaitos investoinut, niin kyllä toivoisi, että näistä valtion työpaikoistakin pidettäisiin kiinni, kun olemassa olevat toimipaikan työt pystyttäisiin tekemään aivan hyvin Kuhmossa samalla lailla kuin ne tehdään täällä Helsingissä.

Mutta kun ministeri vastaa myös näistä erityistalousaluekokeiluista, niin milläs mallilla tämä on? Ja kiitoksia ministerille hyvästä puheenvuorosta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen.

17.32 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää hallintovaliokuntaa todella hyvästä mietinnöstä koskien tätä kokonaisuutta. Se on mielestäni todella laaja ja kattaa monta eri näkökulmaa.

Haluaisin nostaa esille tätä yhteistyötä, sanotaan, maakuntien liittojen roolista, ennen kaikkea jos katsotaan näitten uusien elinkeinovirastojen ja sitten LVV:n osalta — siis mikä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

se roolijako on sitten alueiden kehittämisen osalta, ettei ole päällekkäisyyksiä — ja sitten toki hyvinvointialueiden osalta, myös työllisyysalueiden osalta.

Toinen asia: Näen, että on tärkeää Suomena, että tehdään ylimaakunnallista yhteistyötä ja hyödynnetään eri vahvuuksia. Miksei esimerkiksi voitaisi yhteistyötä tehdä Kainuun — tässä edustaja Kettusen — ja Pohjanmaan kesken ja viedä esimerkiksi Ruotsiin, jossa on vähän samankaltaista ajattelutapaa kuin Kainuussa.

Elikkä pitää aika avarasti katsoa näitä mahdollisuuksia, että voidaan kehittää ja saada kasvua Suomeen. — Kiitos. [Tuomas Kettunen: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.33 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän valiokunnan puheenjohtajaa ja ministeriä esittelyistä. Meillä on tapahtumassa eriarvoistumista ympäri Suomea monella tavalla, ja se näkyy esimerkiksi kuntien tilanteessa. Kun katsotaan kuntien verotuloja per asukas, niin siinä on huomattavia eroja, ja se näkyy tällä tavalla, ja sieltä saa aika nopeasti niitä kriteereitä.

Arvoisa ministeri Puisto, kysyisin teiltä nyt tähän liittyen siitä, kun meillä nyt on aluekehitysrahoja ja muita ollut tässä käytössä ja edustaja Riipi tuossa hyvin kuvasi sitä, mitä on tässä tehty. Kysyisin siitä tilanteesta: Nyt kun näitä aluekehitysrahoja kuntien kanssa ja muitten toimijoitten kanssa on käytetty, niin kuinka hyvin ne ovat onnistuneet muuttamaan niitten alueitten tai kuntien kehityssuuntaa? Mitkä ovat olleet niitä onnistuneimpia kokemuksia, ja mitkä ovat menneet sitten siihen suuntaan, että ne eivät ole tuoneet sitä tulosta, mitä on tavoiteltu? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Polvinen. Oliko edustaja Strandman halukas vielä käyttämään? [Jaana Strandman: Kyllä!] — Polvisen jälkeen Strandman, sen jälkeen ministeri.

17.34 **Mikko Polvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! 27.4.2025, Helsingin Sanomat: ”Nälkämaan talousihme: Kainuun talouden kasvuvauhti nopeinta vuodesta 2015.” Näin väistyvänä maakuntavaltuuston puheenjohtajana ja alueen kansanedustajana olen pohtinut usein, miten tämä on ollut mahdollista, ja voisi sanoa, että edelliset hallitukset aikanaan ratkaisivat tätä asiaa niin, että Kainuussa on oma lentoasema, ammattikorkeakoulu, maakunta, elinvoimakeskuksen sivutoimipiste, Rajavartiolaitos, työllisyysalue, hyvinvointialue. Alueen synergioilla olemme saavuttaneet todella paljon, enkä moiti ministeri Puistoa siitä, että alueelle on tulossa myös uusi supertietokone. Kiitoksia siitä yhteistyöstä, mitä on tehty Kainuun kehittämiseksi.

Mutta samaan aikaan minä moitin sitä, että nyt säästöjen kautta meiltä ovat vaarassa lähteä rintasyöpäleikkaukset ja junaliikenne pysähtyy Kuopiossa, ei päästä enää Helsingistä yhdellä vaihdolla — meidän matkailu kärsii tästä huomattavasti. Eli antakaa Kainuun nyt olla rauhassa, älkää korjatko ehjää. Keskittykää [Puhemies koputtaa] ongelma-alueisiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

17.35 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, kunnioitettu ministeri! Aluekehittämisen tulee olla oikeudenmukaista ja koko maata huomioitavaa. Näin varmistetaan, että Suomi kehittyy tasapainoisesti ja että jokaisella alueella on omista lähtökohdistaan mahdollisuus elinvoimaan ja tulevaisuuteen.

Arvoisa ministeri Puisto, väestön merkittävä väheneminen on haaste. Perusopetusikäisten lasten määrä vähenee vuoteen 2032 mennessä lähes sadallatuhannella. Tämä väistämättä tuo palvelurakenteeseen muutoksia. Samoin myös valtionosuudet jakautuvat hyvin epäoikeudenmukaisesti kuntien kesken tällä hetkellä. Kuinka voimme konkreettisesti turvata ja taata, [Hannu Hoskosen välihuuto] että joka puolella Suomea eletään, asutaan ja yritetään? Tämä on huoltovarmuuden ja turvallisuuden kannalta erittäin tärkeää, ja siksi toimia on tehtävä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ministeri Puisto, riittääkö 5 minuuttia?

17.36 **Elinkeinoministeri Sakari Puisto:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitoksia vielä hallintovaliokunnalle tästä mietinnöstä. Se oli minun mielestäni oikeinkin hyvä mietintö, ja siinä on kuvattu hyvin niitä asioita, mitä esimerkiksi monet edustajatkin ottivat tässä esille.

Muun muassa edustaja Ollikainen otti sen, että meidän pitää eri alueiden yhteistyötä sujuvoittaa ja myös eri toimijoiden rooleja, kuten esimerkiksi maakuntien, maakuntien liittojen, myös työllisyysalueiden ja hyvinvointialueiden. Tämä on minusta yksi semmoinen asia, mikä pitää saada kuntoon. Silloin pystytään myös tekemään aidosti parempia kumppanuuksia, esimerkiksi maakunnat pystyvät tekemään yhteistyötä. Ja pyritään välttämään sitä, että intressit tavallaan lähtisivät liikaa eriytämään siinä. Totta kai minä ymmärrän sen, että maakunnat ovat myös edunvalvontaorganisaatioita, niille kuuluu tällainen edunvalvonnallinen näkökulma.

EU-vaikuttamista, mihin edustaja Eskelinen viittasi, tosiaan nyt tehdään suhteessa EU:hun valtioneuvoston kanslian johdolla. Seuraavan kerran itse asiassa pääministeri Petteri Orpo osallistuu epäviralliseen huippukokoukseen huomenna. Siellä ovat nämä asiat esillä, ja tietysti on tärkeää saada Suomen edut turvattua. Aika paljon on tullut positiivista palautetta siitä, miten EU:ssa on havahduttu itäisten alueiden tilanteeseen. Myös erilaiset turvallisuuspoliittiset asiat on otettu paljon enemmän huomioon nyt, eli tämä resilienssi. Siitähän on tämä EastInvest-ohjelma ja myös esimerkiksi tämä ResilEast-ohjelma, mitkä tulevat Suomelle tarpeeseen.

Seuraavan kerran itse keskustelen Vilnassa. Liettuassa on tällainen raja-alueiden kokous perjantaina, ja siellä on mahdollisuus keskustella muun muassa komissaari Kubiliuksen kanssa, ja myös aluekehittämisestä vastaava komissaari Fitto on paikalla, eli pidämme näitä asioita esillä paljon.

Erityistalousalueista: Itse olen sitä mieltä, että se kannattaa kytkeä nimenomaan tähän NRP-kokonaisuuteen eli tehdä semmoinen valmistelu, missä me leivotaan se sisään tähän uuteen EU-ohjelmakauteen. Se vaatii joka tapauksessa resurssit ja erilaista lainsäädäntö- ja asetusmuutosta ja sellaisen valmistelun, mikä sitten kantaa.

Edustaja Strandman otti koulutuksen esille. Vähenevät ikäluokat ovat todella iso haaste. Se on varsinkin harvaan asutuille alueille haaste. Ehkä tietynlainen positiivinen kulma sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

täkin voidaan löytää, eli että silloin yhtä oppilasta kohden resurssit voivat jopa kasvaa, mutta en kuitenkaan siitä kokonaiskuvasta tietenkään ole mitenkään iloinen.

Valtion roolista: Korostan nimenomaan sitä, mihin edustaja Riipi viittasi, että tämä NRP, eli kyseessä oleva kumppanuusohjelma, on aivan toisenlainen ohjelma kuin mitä aikaisemmin on tehty. Siihen tuodaan erilaisia rahastoja yhteen, ja silloin se, että pyritään rakentamaan nimenomaan aito kumppanuusohjelma, on tietysti tässä todella tärkeää. Eli Suomi toimittaa yhden kumppanuusohjelman, ja sillä mennään, mutta sitä paremmalla syyllä erilaisten alueiden, kuntien, valtion — myös valtion sisällä eri ministeriöiden — pitää pelata todella hyvin yhteen. — Tässä ainakin päällimmäiset. Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistalle. — Siellä edustaja Honkonen, olkaa hyvä. — Tämä kohta lopetetaan kello 18.07 tienoil-la. — Olkaa hyvä.

17.41 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies Tässä ollaan todellakin keskeisten ja merkittävien kysymysten äärellä, ja niin kuin tuossa debatissa jo totesin, niin sen perustan turvaaminen, jolla alueellinen lisäarvo, mitä eri alueet Suomen kansantaloudelle, suomalaiselle yhteiskunnalle, sen mahdollisuuksille selviytyä ja pärjätä ja menestyä tuottavat, edellyttää toimivaa aluekehittämisjärjestelmää.

Tässä hallintovaliokunnan mietinnössä on tunnistettu monia näistä keskeisistä haasteista hyvällä tavalla, ja hallintovaliokunta myös kävi keskustelua näistä ongelmakohtista, muun muassa Suomen hallinnon eri hallituskausien aikana syntyneestä palapelistä, jossa on todella paljon päällekkäisyyksiä ja joka haastaa myöskin tätä alueiden johdonmukaista toimintaa.

Olen samaa mieltä ministerin kanssa, että uudistuksia tarvitaan, mutta se kunnianhimon taso, jolla tätä aluekehittämisjärjestelmää pitäisi uudistaa, on kyllä aivan liian matala. Se olennaisin kysymys, se peruskysymys tässä nyt on se, kuka tuntee alueiden tarpeet parhaiten, ne kasvumahdollisuudet, ne ongelmat, ja kenellä tulee olla se todellinen valta kehittää näiden alueiden tulevaisuutta. Keskustan vastaus on täysin selvä: sen on oltava demokraattisesti johdetuilla valittujen päättäjien sekä paikalliseen asiantuntemukseen ja kumppanuuteen nojautuvilla maakunnilla. Ei Helsingissä, ei ministeriöissä. Valitettavasti nyt suunta näyttää siltä, että tässä tulevankin ohjelmakauden valmistelussa tätä päätöksentekovaltaa ollaan viemässä maakunnista tänne Helsinkiin. En ottaisi mallia keskitetysti johdetuista maista tässä asiassa.

Tosiaan nämä vaikuttavuuden puutteet, hallinnon raskaus ynnä muut seikat tunnistetaan tässä mietinnössä hyvin, mutta se, miten tähän reagoidaan, edellyttää niitä aluelähtöisiä ratkaisuja, ei ohjauksen ja vallan keskittämistä Helsinkiin ja ministeriöihin. Maakuntien liitot ovat lakisääteisiä aluekehittämisviranomaisia, ja ne kokoavat alueensa toimijat yhteen, laativat maakuntaohjelmat ja vastaavat alueellisen älykkään erikoistumisen strategioista. Tässä on kyse toimivasta, kumppanuuteen perustuvasta ja EU:n peruseriaatteiden mukaisesta mallista. Tämä ei ole mikään hallinnollinen jäännös. Valtion rooli on tärkeä. Vaikkei nyt sitten alueellistettaisi mitään valtion toimintoja Helsingistä muualle, vaikkapa maaseudulle, niin ei tehtäisi sitä de-alueellistamista, niin kuin nykyinen hallitus tekee: ollaan poliisi-aseimia lakkauttamassa ja useita muita valtion toimintoja ollaan nyt lopettamassa niiltä alueilta, joilla muutenkin näissä talouden kehityksen oloissa menee heikosti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

Tässä mietintöön liitettyssä kannanotossa tämä kumppanuustavoite on jäänyt liian ohueksi, ontoksi, ja tässä tämä maakuntien alistaminen vain toimeenpanijoiksi on iso ongelma. Se aito kumppanuus edellyttää ihan todellista vaikutusvaltaa siellä ruohonjuuritasolla, missä ihmisetkin ovat, niin rahoituksen kuin kehittämisen painopisteiden osalta. Siksi tätä sopimuksellisuutta valtion ja maakuntien välillä on vahvistettava alueiden mahdollisuuksia lisäävällä tavalla.

Keskusta lähtee siitä, että aluekehittämisen ydin on luottamuksessa, vastuussa ja tulevaisuudenuskossa. Todellakin keskushallinnon tehtävänä pitäisi olla määrittää tämä strateginen kehys ja tukea ja kannustaa alueiden välistä yhteistyötä eikä johtaa alueiden kehittämistä ministeriöistä annetuilla yksityiskohtaisilla määräyksillä, mihinkä nyt valitettavasti nykyisen hallituksen päämäärä näyttää suuntaavan. Hallinnon keventämisen ja vaikuttavuuden parantamisen on todellakin tapahduttava maakuntien liittojen roolia vahvistaen, ja tämä suomalaisen aluekehittämisen malli tarjoaa joustavuutta, nopeaa reagointikykyä ja pitkäjänteistä kehittämistyötä, johonka ylhäältä johdettu keskitetty ohjaus ei kykene.

Todellakin yhdyimme tähän mietinnön perustelutekstiin, mutta nämä kannanotot eivät meitä tyydyttäneet, joten edellä olevan perusteella, arvoisa rouva puhemies, teen vastalauseen 1 mukaiset kannanottoehdotukset: ”1) Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto huolehtii kumppanuuden toteutumisesta kansallisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan uudistusten valmistelussa ja toimeenpanossa, 2) edistää ylimaakunnallista yhteistyötä aluekehittämistyössä tukemalla maakuntarajat ylittäviä teollisuus-, osaamis- ja innovaatiokokonaisuuksia sekä niihin liittyvää strategista ja sopimuksellista yhteistyötä ja 3) ryhtyy aluekehittämisen kokonaisuutta uudistettaessa toimiin hallinnon keventämiseksi ja toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden lisäämiseksi siten, että maakuntien liittojen koordinoiva rooli, aluelähtöisyys ja kumppanuusperiaate säilyvät kehittämistyön lähtökohtina.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Riipi.

17.46 **Mika Riipi kesk:** Arvoisa puhemies! Aluekehittämisen rakenteet todellakin nyt muuttuvat ja murtuvat tulevina vuosina todella mittavasti, ja syynä tähän, niin kuin olemme hyvin kuulleet, on EU:n uusi ohjelmakausi, jossa komissio on esittänyt hyvin laajoja muutoksia niin rahastojen rakenteisiin kuin itse asiassa toimivallan jakoon EU:n ja jäsenvaltioiden välillä aluekehittämisessä. Tämä keskeinen muutos on niin kutsuttu kumppanuusmallin käyttöönotto, jolla lisätään kansallista päätösvaltaa aluekehittämisen toimintamalleista ja rahoituksen kohdentamisesta. Sinällään tämä muutos on hyvä. Se mahdollistaa byrokratian purkamisen ja rahoituksen tehokkaamman kohdentamisen kansallisesti tärkeinä pidettyihin kohteisiin. On täysin totta, että nykyinen aluekehittämisen mallimme kärsii niin hallinnollisesta raskaudesta, rahoituksen sirpaleisuudesta kuin myös vaikuttavuuden puutteesta, mutta alueiden näkökulmasta muutos on kuitenkin myös suuri uhka. Aluekehittämisessä on aina jouduttu taistelemaan keskushallinnon ja ministeriöiden määräysvaltapyrkimyksiä vastaan. Helsingissä tunnutaan aina tietävän parhaiten, miten maakunnissa menee. Tuossa taistelussa aluelähtöinen kehittäminen, alueiden kehityserojen tasaaminen ja alueiden erilaisuuden tunnistaminen ja tunnustaminen on aina keskushallinnon taholta kyseenalaistettu.

Arvoisa puhemies! Suomen kasvu ei tapahdu yksin suurimmissa kasvukeskuksissa, siihen tarvitaan kaikkia Suomen alueita ja niiden erilaisten vahvuuksien tunnistamista. Esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

merkiksi ilman Lappia, sen luonnonvaroja, sen teollisuutta, sen matkailua tai vaikkapa sen sähköä täällä etelässä voisi olla todella kylmä. Siksi me Lapissa vaadimme nyt ja vaadimme tulevaisuudessakin oman oikeudenmukaisen osuutemme siitä kakusta, jonka me tämän maan hyväksi leivomme.

Nyt kun kansallinen päätösvalta aluekehittämisen rakenteista, rahoista ja niiden kohdentamisesta kasvaa, huoli keskushallinnon entistä tiukemmasta otteesta on todella aiheellinen ja suuri. Tämä hallitus on todistettavasti osoittanut olevansa hyvin keskittämisintoinen, ehkä jopa kaikkien aikojen keskittäjähallitus, ja siksi meidän pitää kaikin tavoin pyrkiä varmistamaan, ettei sen karu perintö siirry seuraavan hallituksen taakaksi.

Edellä olevan johdosta kannatan edustaja Honkosen tekemää vastalauseita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.49 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tämä valtioneuvoston selonteko tuo esiin sen, että aluekehittämisen ja EU-rakennepolitiikan lainsäädäntö on monilta osin onnistunut mutta haasteita on edelleen. Kansallisen suunnittelun ja EU-ohjelmakausien aikataulujen yhteensovittaminen ontuu. Hallinnollinen taakka ei ole vähentynyt toivotusti, ja välittävien toimielinten lisääntyminen on heikentänyt kustannustehokkuutta. Pohjoisen Suomen näkökulmasta nämä ongelmat korostuvat erityisesti, koska pitkien etäisyyksien ja väestörakenteen haasteiden keskellä tarvitsemme sujuvaa ja vaikuttavaa aluepolitiikkaa, emme hallinnollista rönsyilyä.

Arvoisa puhemies! Selonteko korostaa pidemmän aikavälin suunnittelun tarvetta ja aluekehittämisen kytkemistä tiiviimmin EU-ohjelmiin. Tämä on erityisen tärkeää pohjoisessa, jossa elinvoima rakentuu luottamuksesta hallinnon säilyvyyteen sekä työn ja yrittämisen kannustimista. Huippuluokan investoinnit tai pienet yksityisyritykset eivät kaipaa kasvavaa ja päällekkäistä hallintopeliä, johon kuluisi vain kasvava määrä rahaa. Suomessa meidän on saatava resurssimme käyttöön tehokkaasti ja yhdenvertaisesti koko Suomessa. Tarvitsemme joustavaa mutta johdonmukaista lainsäädäntöä, joka vahvistaa pohjoisen elinkeinoelämää ja mahdollistaa kestävä kasvun yli hallituskausien.

Nyt hallintovaliokunta on käsitellyt tämän selonteon. Sen johdosta halusimme yhdessä korostaa sitä, kuinka tärkeää on ensinnäkin huolehtia kumppanuuden toteutumisesta kansallisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan uudistusten valmistelussa ja toimeenpanossa, toisena edistää ylimatekunnallista yhteistyötä aluekehittämistyössä sekä kolmantena ryhtyä aluekehittämisen kokonaisuutta uudistaessa toimiin hallinnon tehostamiseksi ja toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden lisäämiseksi. Näillä toimilla vahvistamme Suomea kohti tulevaisuutta.

Arvoisa puhemies! Myös pohjoisen äänen tulee kuulua tässä salissa vahvasti. Tarvitsemme selkeämpää työnjakoa, vähemmän byrokratiaa ja enemmän vaikuttavia toimia. [Tuomas Kettunen: No nyt on puhetta!] Hallinnollisen taakan keventäminen on meille elintärkeää, jotta harvaan asutun alueen toimijat voivat keskittyä olennaiseen eivätkä lomakkeiden täyttämiseen. EU:n varat on suunnattava tehokkaasti, niin että ne todella tukevat alueiden vahvuuksia ja purkavat alueellisia kehityseroja. Tämä edellyttää, että kansalliset tavoitteet linjataan vahvemmin yhteen EU-ohjelmien kanssa ja että pohjoisen Suomen erityispiirteet otetaan huomioon ohjelmakauden valmistelussa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

Me olemme tässä salissa kansalaisiamme varten. On meidän velvollisuutemme varmistaa, että aluekehitys Suomessa on yhdenvertaista eikä mikään alue jää jälkeen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

17.54 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies, kunnioitettu ministeri! Kiitän elinkeinoministeri Puistoa puheenvuorosta ja siitä, että olette paikalla tässä keskustelussa ja vastaamassa kysymyksiin.

Aluekehittämisen keskeinen tarkoitus on tukea tasapainoisen ja kilpailukykyisen Suomen rakentumista. Sen tulee edistää kasvua, vahvistaa kilpailukykyä ja ennen kaikkea turvata suomalaisten hyvinvointi koko maassa. On tärkeää, että alueita kehitetään niiden omista lähtökohdista käsin. Jokaisella alueella on omat vahvuutensa, osaamisensa ja elinkeinorakenteensa, joita tulee hyödyntää. Tämä tarkoittaa sitä, että toimet tukevat alueiden erikoistumista ja antavat tilaa paikallisille ratkaisuille. Viime vuosina on korostettu vahvojen kaupunkien roolia kasvun moottoreina ja innovaatioiden keskuksina. Tämä on perusteltua. Samalla on kuitenkin muistettava, että vahvat kaupungit ja elinvoimainen maaseutu kulkevat rinnakkain ja tukevat toisiaan.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi koostuu kasvukeskuksista ja laajoista maaseutualueista. Koko Suomi, myös maaseutu, on pidettävä asuttuna. Maaseudulla eletään, asutaan ja yritetään. Maalla tuotetaan ruokaa, hoidetaan metsiä, luodaan yritystoimintaa ja pidetään yllä yhteiskunnan kannalta välttämätöntä huoltovarmuutta ja varautumista. Aluekehittäminen on sidoksissa Euroopan unionin rahoituskehyksiin, jotka ohjaavat varojen käyttöä muun muassa innovaatioihin, sähköisiin palveluihin ja kilpailukykyyn. Tämä kaventaa kansallista liikkumavaraa. Siksi on tärkeää varmistaa, että myös harvaan asutut alueet huomioidaan riittävästi.

On todennäköistä, että tulevalla rahoituskaudella aluekehitysrahoitus vähenee. Tämä lisää paineita erityisesti niillä alueilla, jotka ovat jo valmiiksi haavoittuvampia. Muuttunut geopoliittinen tilanne korostaa rajaseutujen merkitystä. Itäisen Suomen kehitys liittyy suoraan koko maan turvallisuuteen ja kestokykyyn. Tämän vuoksi alueiden, kuntien ja maakuntien yhteistyötä on tiivistettävä ja hallintoa kevennettävä, niin kuin ministeri on täällä jo tuonut esiin. Näin varmistetaan, että Suomi kehittyy tasapainoisesti ja että jokaisella alueella on mahdollisuus elinvoimaan ja tulevaisuuteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Eskelinen.

17.57 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia hallintovaliokunnalle hyvästä ja laajasta mietinnöstä. On todella tärkeää, että tätä järjestelmää, rahoitusta, toimivuutta ja uudistamistyötä valmistellaan niin lainsäädäntöä kuin tulevaa rahoituskautta ajatellen, ja minusta tässä on hyvin tunnistettu niitä asioita, joita tässä pitkässä polussa suomalaisessa rakennepolitiikassa on tarvetta uudistaa.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan tavoite on edelleen tasata alueiden välisiä kehitys- ja hyvinvointieroja ja varmistaa EU:n sisällä kestävä kasvu ja kilpailukyky. EU-rahoitus on tuonut meille merkittäviä resursseja alueiden elinkeinorakenteen uudistamiseen, kasvuun, työllisyyden ja osaamisen sekä kansalaisyhteiskunnan kehittämiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

Kun vaikuttavuudesta hyvin usein puhutaan, yritin tämän rakennerahastokauden väliarviointia etsiä tuossa ennen kokousta. En löytänyt, mutta kaivelin sitten rahoituskauden 2014—2020 tuloksia. Yrityksiä on tki-hankkeissa yli 20 000, tutkimuslaitosten, koulutusorganisaation yhteisiä tk-hankkeita yli 4 000, yli 100 000 työpaikkaa ja yli 700 uutta yritystä perustettu, vähähiilisyysinnovaatiohankkeita yli 2 500, lisäksi pk-yrityksissä viennin aloittaneita tai uudelle markkina-alueelle laajentuneita yrityksiä noin 3 000. Moni arvioi, onko tämä vaikuttavaa politiikkaa ja onko EU-rahoituksella vaikutusta. Itse kyllä arvioin, että on.

Itä- ja Pohjois-Suomen osalta EU:n alue- ja rakennepolitiikan välineellä on keskeinen rooli pitkän aikavälin aluekehityksemme moottorina ja kansalaisyhteiskunnan kehittämisen työkaluna. Maakuntaliittojen ja aluekehitysviranomaisen välisen yhteistyön merkitys myös korostuu, mitä täällä on hyvinkin nostettu. Tätä olemme erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa tehneet pitkästi useamman rakennerahastokauden. Pitää muistaa, että rahoituksestamme suuri osa tulee NSP-, pohjoisten ja harvaan asuttujen alueiden erityiskohtelussa, mikä on myös liittymissopimukseemme kirjattu. Tärkeää on myös, niin kuin mietinnössä sanotaan, viranomaisyhteistyön toimivuus, joustavuus ja vastuunjako, hallinnon selkeyttäminen, ict-järjestelmien toimivuus sekä turhan byrokratian purkaminen.

Itse olen 21 vuotta maakuntavaltuuston puheenjohtajana aluekehitystyössä ollut mukana, ja maakuntaliitoilla on ollut suuri rooli aluekehittämisviranomaisena ja aluekehittämisen suunnittelussa ja toteutuksessa, ja erityisesti ne koordinoivat ylimaakunnallista ja sisäistä yhteistyötä. Aluekehittämisen pitää perustua jatkossakin aluelähtöisyyteen, niin kuin täällä on todettu, ja alueella laadittaviin maakuntien kehittämisohjelmiin.

Tulevan rakennerahastokauden valmistelu, niin kuin täällä on puhuttu, on käynnissä, ja komissio ilmeisesti tämän vuoden loppupuolella päätöksen tekee. Rahoitukseemme vähenee ja eri ohjelmat yhdistetään. On mielenkiintoista, että uusina elementteinä ovat sosiaalinen ilmatorahaus ja raja-aluepaketti, jota kovastikin on toivottu tässä maailmantilanteessa. Kansallisen RRP-paketin valmistelun rooli korostuu entistä enemmän, ja me IP-alueen edustajat kyllä toivomme, että ulkorajamaakuntien rahoituselementtien ja aluekehitysrahojen jaossa huomioidaan myös aluekehityserojen kaventaminen jatkossakin. Lisäksi meidän on pystyttävä parempaan Euroopan unionin suorissa rahoitushauissa. Erityisesti EU:n erillisohjelmien rahoituksessa on paljon potentiaalia, ja esimerkiksi liikenteen osalta olemme kyllä olleet, kun katsoo asiaa Etelä-Euroopassa, täydellinen alisuorittaja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Hanna.

18.03 **Hanna Räsänen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Aluekehittämisen peruskysymys on, kuka tuntee alueen tarpeet parhaiten ja kenellä tulee olla valta kehittää alueiden tulevaisuutta. Meille, keskustalle, asia on varsin selvä: demokraattisesti johdetuilla sekä paikalliseen asiantuntemukseen ja kumppanuuteen nojautuvilla maakunnilla, ei ministereiden virkamieskoneistolla täällä Helsingissä. Valitettavasti tänne Helsingin suuntaan Suomen hallitus on tätä kehittämistä nyt ajamassa. Tätä kyllä sopii ihmetellä, koska tällainen keskittämisen mallihan on ollut käytössä jo Neuvostoliitossa, eikä kovinkaan hyvin seurauksin. [Tuomas Kettunen: Ohhoh!] Mielestämme mietintö tunnistaa oikein hyvin nykyjärjestelmän ongelmia. Se tunnistaa hallinnollisen raskauden, rahoituksen sirpaleisuuden ja myös vaikuttavuuden puutteet. Alueiden erilaisuus edellyttää kuitenkin aluelähtöisiä ratkaisuja, ei vallan ohjauksen keskittämistä ministeriöihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2026 vp

Arvoisa puhemies! Valtion rooli aluekehittämisessä on kylläkin tärkeä, mutta valtion tulee olla nimenomaan mahdollistaja. Vierailin itse tässä alkuviikosta Puolassa, palasin sieltä tänä päivänä pois, ja siellä suurlähettiläs kertoi, kuinka Harri Broman erityisedustajana oli ollut vierailemassa siellä Puolassa ja tutustumassa näihin erityistalousalueisiin. He totesivat, että erityistalousalueet ovat toimineet erittäin hyvin siellä Puolassa. Olenkin jännityksellä nyt seurannut budjettiriihtä ja kokeillut pälyillä tekstiviestejä STT:ltä, sitä, onko budjettiriihestä tulossa nyt sitä kauan odotettua erityistalousaluepäätöstä. Toivon, että jos ja kun sieltä päätös tulisi, niin se olisi sitten aito päätös, niin että lain säätäminen lähtee välittömästi liikkeelle ja että siihen tulee myös ohjattua rahoitusta. Se, että sieltä tulee joku kaunolause, että suunnitellaan ja mietitään ja laitetaan EU:n rahojen piikkiin, ei kyllä Itä-Suomea lämmitä, sen voin kertoa itäsuomalaisena kansanedustajana.

Keskustan mielestä aluekehittämisen ydin on luottamuksessa, se on vastuussa ja ennen kaikkea se on tulevaisuudenuskossa. Ja kun ministeri täällä salissa nyt on, niin voin sanoa, että se erityistalousalue toisi aidosti tulevaisuudenuskoa itäsuomalaisille ihmisille mutta ennen kaikkea se toisi tulevaisuudenuskoa itäsuomalaisille yrityksille. Olen itse ollut yrittäjänä 33 vuotta ja tiedän sen, että yrittäjät tekevät kyllä todella paljon ja heillä on ihan uskomaton usko tulevaisuuteen ja sitkeyttä ja myös kriisinsietokykyä, mutta ellei valtio näytä edellä mallia siitä, että myös valtio uskoo itäiseen Suomeen, niin kyllä se usko hiipuu myös siellä yrityksillä ja ihmisilläkin. Toivon kovasti nyt, että sieltä riihestä tulee se paljon odotettu päätös.

Maakuntien päätösvalta ei ole uhka Suomelle, vaan se on mahdollisuus Suomelle. Mitä vahvemmat maakunnat meillä on, sen vahvempi Suomi tulee tulevaisuudessa olemaan.

Arvoisa puhemies! Mielestämme saimme hallintovaliokunnassa aikaiseksi varsin hyvän mietinnön, mutta me yhdyimme siihen vastalauseen mukaiseen kannanottoehdotukseen, emme niihin ehdotuksiin, mitä hallintovaliokunta teki. Valiokunnassakin tehtiin kolme lausumaesitystä, mutta koska piru piilee yksityiskohdissa, niin niissä hallintovaliokunnan lausumaehdotuksissa oli myös riski siihen, että tätä Helsinki-valtaisuutta entisestään lisätään. Niinpä niissä keskustan omissa kolmessa esityksessä me painotamme yhteistyötä, alueellisuutta ja nimenomaan sitä, että kumppanuudella saadaan asioita aikaiseksi eikä sanelemalla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt tähän varattu tunti on kulunut, joten keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.07.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 22.01.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.